

เกษตรและอาหารในยุควิกฤต

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่หนึ่ง

ได้พิจารณารายงานเรื่องเกษตรและอาหารในยุควิกฤต

ตระหนัก ถึงความสำคัญของภาคเกษตรในการเป็นแหล่งผลิตอาหารของประเทศ และเป็นแหล่งจ้างงานถึงร้อยละ 40 ของประชากรวัยแรงงาน และสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย

กังวลและห่วงใย ว่าภาวะเงินเฟ้อและราคาข้าวที่ผันผวนจะส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงอาหารของคนจน โดยเฉพาะคนจนเมืองและชนบทซึ่งไม่ได้เป็นผู้ผลิตอาหาร ขณะที่ในระดับนโยบายยังขาดหลักประกันด้านความมั่นคงทางอาหารของคนจนเพื่อรองรับกับวิกฤตอาหารที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

รับทราบและห่วงใย ว่าระหว่างปี 2537-2547 ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีเพิ่มขึ้นกว่า 4 เท่าตัว โดยประมาณการว่า ต้นทุนสุขภาพของเกษตรกรและต้นทุนอื่น ๆ ที่รัฐต้องเสียไปเพื่อควบคุมและติดตามผลจากการใช้สารเคมีอาจสูงถึง 5.4 พันล้านบาทต่อปี เทียบเท่ามูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในแต่ละปี และยังสร้างความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภคในประเทศอย่างมาก และยังทำให้เกิดปัญหาสินค้าส่งออกถูกตีกลับจากต่างประเทศอีกด้วย

ห่วงใย ในสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินและแหล่งน้ำซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของภาคเกษตร การสูญเสียที่ดินทำกินของเกษตรกร รวมถึงปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

มีความกังวล ถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและแนวโน้มภัยธรรมชาติที่จะเกิดบ่อยครั้งขึ้น อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนจะทำให้การผลิตในภาคเกษตรมีความเสี่ยงสูงขึ้นมา และอาจทำให้เกษตรกรรายย่อยต้องประสบกับการขาดทุนและภาวะหนี้สิน

กังวลและห่วงใย ถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดการเช่าหรือถือครองที่ดินของต่างชาติเพื่อใช้เพาะปลูกพืชอาหารและพืชพลังงาน

จึงมีมติดังต่อไปนี้

1. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งรับผิดชอบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2551-2554 สนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินการตาม

แผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ระดับชุมชนและท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์เพื่อการพึ่งตัวเองและความมั่นคงทางอาหารของเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณะทุกปี

2. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

2.1 ประสานงานกับคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งนักวิชาการและภาคประชาชนให้พิจารณาดำเนินการ

- 1) พัฒนาตัวชี้วัดความมั่นคงทางอาหารที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และรายงานสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหารของประเทศอย่างน้อยทุก 3 ปี
- 2) จัดให้มีระบบเฝ้าระวังเพื่อเตือนภัยวิกฤตทางอาหาร

2.2 ประสานงานกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนักวิชาการและภาคประชาชนเพื่อสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยและสืบสานให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยยกระดับสถานภาพทางสังคมของเกษตรกรรายย่อย ตลอดจนพัฒนาและจัดให้มีระบบสวัสดิการและหลักประกันความมั่นคง เช่น ระบบสุขภาพและการดูแลรักษาให้ครอบคลุมเกษตรกรรายย่อย แรงงานรับจ้างในภาคเกษตรและเกษตรกรภายใต้ระบบเกษตรพันธะสัญญา ขณะเดียวกันส่งเสริมศักยภาพการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดสวัสดิการช่วยเหลือกันเอง

2.3 ดำเนินการให้มีเครือข่ายพัฒนานโยบายด้านเกษตรและอาหารเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ควบคู่กับการสนับสนุนกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงติดตาม เฝ้าระวังและพัฒนานโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้อง

2.4 ขอให้ติดตามผลการดำเนินงานตามมตินี้ และรายงานผลต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 3

3. ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีสมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

3.1 สนับสนุนการเก็บรักษาและพัฒนาเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านในชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง บนฐานการผลิตที่คำนึงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางชีวภาพ

3.2 มีและใช้มาตรการทางกฎหมายและชุมชนเพื่อการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทางการเกษตร

3.3 สนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรเกษตรในการพิทักษ์สิทธิของเกษตรกรรายย่อย